

de in Duitschland beproefde oplossing zullen rekening houden.

2. De nieuwe wet wil het leidersbeginsel ook in de naamlooze vennootschap tot verwezenlijking brengen. De directie heeft groote bevoegdheden, de commissarissen houden toezicht en de aandeelhouders storten geld. Als tegen-prestatie voor dit laatste ontvangen zij tweecërlei kwalificatie. Officieel heeten zij „Hauptversammlung“. In de literatuur worden zij ook nog genoemd: „persoonlijk niet verantwoordelijke geldgevers“. Voor wie lezen geleerd heeft is verder commentaar overbodig!

De „anonyme invloed“ der „persoonlijk niet verantwoordelijke geldgevers“ is in de nieuwe wet sterk teruggedrongen, hetwelk o.m. tot uiting komt in de vaststelling der jaarrekening.

Deze vaststelling geschiedt door de directie, onder goedkeuring van commissarissen, terwijl teekening van den accountant voor de rechtsgeldigheid der vaststelling noodig is. Slechts in zeer enkele gevallen kan de „Hauptversammlung“ tot de vaststelling der jaarrekening worden geroepen, b.v. wanneer directie en commissarissen niet tot overeenstemming kunnen geraken.

De „Hauptversammlung“ heeft het recht de winstverdeling vast te stellen. D.w.z. zij mag de koek verdeelen, welke directie en commissarissen haar ter verdeling aanbieden. Want aan afschrijvingen en reserves, zooals die door commissarissen en directie zijn vastgesteld, mag zij niets veranderen!

T.a.v. afschrijvingen is dat standpunt niet onjuist. Hoezeer de vaststelling in de praktijk ook onderhevig is aan subjectieve overwegingen, in beginsel betreft het hier een kostenbestanddeel, dat nooit door winstgerechtigden kan worden vastgesteld, maar feitelijk gegeven is en door de bedrijfsleiding in de resultatenrekening moet worden verwerkt. T.a.v. reserves hebben wij echter wel met een zeer sterke inperking der aandeelhoudersbevoegdheden te doen.

3. Een en ander klemt nog te meer, wanneer wij bedenken dat de algemeene vergadering bij de benoeming van de directie hoegenaamd geen invloed heeft. Deze benoeming geschiedt door commissarissen, voor den tijd van vijf jaren. Tusshentijds ontslag is slechts geoorloofd, wanneer daartoe dringende redenen bestaan.

Een motie van wantrouwen, door de algemene vergadering aangenomen, wordt voor commissarissen zulk een dringende reden. Let echter wel, zij verkrijgen daardoor slechts de bevoegdheid de directie te ontslaan, en het blijft aan hen om van die bevoegdheid al dan niet gebruik te maken.

4. Men heeft tenslotte gevoeld tegenover aandeelhouders iets te moeten goed maken, en daarom in de wet uitdrukkelijk vastgelegd dat zij het recht hebben inlichtingen in te winnen. Dit recht komt ieder aandeelhouder individueel toe. Echter kan die informatie worden geweigerd, wanneer de belangen der maatschappij, van gelieerde ondernemingen of van Volk und Reich dat eischen.

De aandeelhouder kan in rechten antwoord op zijn vragen eischen. Daar men echter weer niet te veel last van den „persoonlijk niet verantwoordelijken geldgever“ wenscht te hebben, zijn de proceskosten aanzienlijk verhoogd, terwijl de aansprakelijkheid voor schade, aan de maatschappij toegebracht door een in zijn eischen afgewezen aandeelhouder, is vergroot. Vroeger was zulk een aandeelhouder schadelijktig bij „Böswilligkeit“, nu reeds bij „grober Fahrlässigkeit“.

5. Het sociale element vinden wij terug in de voor onze ooren wel uiterst merkwaardige bepaling, dat het winstaandeel van

de leden der directie in een redelijke verhouding moet staan tot de bedragen, besteed aan de verzorging van het personeel of aan instellingen van publiek nut. Worden die redelijke verhoudingen niet gehandhaafd, dan is overheidsingrijpen ter correctie mogelijk.

6. In een artikel dat wij over deze zaak schreven in Modern Bedrijfsleven van Mei 1937, merkten wij reeds op dat het moeilijk is om over deze bepalingen, welke in October a.s. van kracht zullen worden, een oordeel uit te spreken. Men zou daartoe eerst moeten treden in een critiek op de politieke beginselen waardoor de wet wordt gedragen, en daarmede een terrein betreden, voor welks ontginning en cultiveering dit blad zeker niet wordt uitgegeven. Een enkele opmerking echter tot slot. Men zou geneigd zijn te denken, dat de kapitaalverschaffing voor de Aktiengesellschaft in de toekomst wel zeer bemoeijkt zal worden door de „onthoofding“ der „hoofdvergadering“. Daar is men in Duitschland niet bang voor geweest. Dr. Kiesou, die voor het speciaal aan dit onderwerp gewijde Aprilnummer van den „Wirtschaftstreuhänder“ een inleidend artikel schreef, wijst op veel dat in de wereld reeds is veranderd, hoewel dat eerst onmogelijk werd geacht.

„Im Uebrigen“, aldus zegt hij, „hat sich in den letzten Jahren hemr als einmal gezeigt, dasz für unmöglich gehaltene nicht nur möglich, sondern sogar richtig war“.

Zoo is het inderdaad. De tijden veranderen, en wij met hen.

d. T.

BOEKBESPREKING

Statistiek voor het Wasseherijbedrijf, IV, 1935;
Economisch Instituut voor de Middenstand.

Bovenstaande publicatie vormt de vierde jaarstatistiek, ten behoeve van de waschindustrieelen in Nederland. Ook in de jaren 1932, 1933 en 1934 is een dergelijke statistiek verschenen. Er wordt een overzicht geboden van de bedrijfsresultaten van 96 wasseherijbedrijven in het jaar 1935. Deze bedrijven zijn over het geheele land verdeeld, en men heeft gezorgd, dat in elk district voldoende vertegenwoordigers aan de Statistiek deelnamen.

Men kan zeggen, dat hoofdzakelijk twee typen bedrijven meegewerkt hebben, nl. de B-bedrijven, die zich op het zuivere „kwaliteits“ standpunt plaatsen en de C-bedrijven, die daarenvens de volkswasseherij kennen¹⁾.

Hoofdzakelijk wordt een inzicht gegeven in de verschillende kostenfactoren; van elk bedrijf (aangeduid met een nummer) worden de exploitatiekosten weergegeven per 100 gulden waschgeld. Deze Exploitatiekosten zijn verdeeld over de groepen:

- Loonen en Salarissen
- Chemicaliën
- Technische weefsels
- Water
- Brandstof, gas en electriciteit
- Expeditekosten zonder loon
- Machines
- Gebouwen
- Algemeene onkosten
- 5 % interest over het werkkapitaal.

¹⁾ A-bedrijven (Volkswasseherijen) verschoven in belangrijke mate naar de groep der C-bedrijven in 1935, zoodat het niet van voldoende belang was, deze groep afzonderlijk op te voeren.

Deze kostenfactoren worden eveneens opgesteld per 100 kg waschgoed, en worden gevolgd door eenige nadere specificaties van de algemeene kosten, een onderzoek naar het resultaat van de gedane reclame, en de totale kosten van de expeditie (incl. het loon), benevens nog enkele slothoofdstukken.

Tot welk resultaat komt deze statistische analyse? Wij wijzen op enkele belangrijke punten. Zij laat in de eerste plaats zien, in vergelijking met de vorige jaren, dat de snelheid waarmee de voornaamste kostenfactor, het loon ($\pm 50\%$ uitmakend van de totale kosten), de kostprijs verlicht, niet onbelangrijk grootter is geweest, dan die welke zich in de daling van de geldomzet heeft voltrokken. Verliep deze laatste met vrij regelmatige sprongen van 100 in 1932 op 85 in 1935, het loon werd in dezelfde tijd van 100 tot 80, d.i. dus met 20% verlaagd. Bovendien is er in deze jaren een kleine personeelsvermeerdering te constateeren, waardoor de loonsverlaging een nog grootere betekenis kreeg, en men kan aannemen, dat deze loonsdaling per kracht belangrijk meer dan 20% bedraagt. Dit laatste betekent niet altijd, dat de individuele loonen met 20% of meer zijn verlaagd. Duur personeel is vervangen door goedkoopere krachten, hetgeen bevestigd wordt door het feit, dat het mannelijk personeel terugliep en het goedkoopere vrouwelijke personeel vermeerderde.

In tegenstelling met de geldomzetten is de gemiddelde hoeveelheid waschgoed per bedrijf gestegen, zoodat de achteruitgang in waschopbrengst, die na 1933 nog in de waschindustrie te onderkennen viel, zich niet heeft gedemonstreerd in minder werk. Niet het mindere werk, maar vooral de lage waschtarieven moeten dus de oorzaak zijn geweest van de teruglopende geldomzet en van de onvoldoende rentabiliteit, terwijl bovendien aan de bedrijfsorganisatie en aan de uitrusting weinig verbetering is aangebracht.

Opgemerkt wordt, dat uit een nadere analyse blijkt, dat de kleinste bedrijven procentueel de grootste teruggang in geldomzet te zien geven. Bovendien heeft zich de verbetering in omzet in kg in alle bedrijven gedemonstreerd, behalve in de kleinste bedrijven, waarin zelfs een achteruitgang te bespeuren valt.

Wat leert ons de analyse van de kostprijs per f 100 waschgoed? Bijna de helft der ondernemingen verdient nog niet een zeer matige beloning, d.w.z. de interest van het werkkapitaal; vooral de B-bedrijven liggen ongunstig. 18 van de 33 B-bedrijven maken hun kosten niet goed en van de 63 C-bedrijven is dit bij 23 het geval. Ook hier legt de kleine het tegen de groote onderneming af, vooral weer bij het B-type.

Vergelijkt men de kostenpercentages van 1935 met die van 1934, dan zijn groote verschillen niet op te merken. Zoowel het B- als het C-bedrijf heeft getracht de kostprijs, als percentage van de waschopbrengst, te drukken, en in opvallende mate is dit niet gelukt. Evenwel mag niet vergeten worden, dat de geldomzet verder gedaald is en dus de kostprijs per f 100 waschgoed een neiging tot stijging vertoont. Bovendien werkt de vergroting van de hoeveelheid waschgoed in dezelfde richting. Dat het totale kostenbedrag zonder interest voor alle bedrijven tezamen terugloopt, wijst op een vergaande aanpassing. Uit een vergelijking blijkt, dat deze bezuiniging voornamelijk op de loonen is verkregen. Sterke loonsverlagingen zijn doorgevoerd en duur personeel door goedkoopere vervangen.

Ook de Exploitatatiekosten, geanalyseerd per 100 kg waschgoed, bevestigen de conclusies van het voorafgaande. De kleinste bedrijven zijn er het slechtst aan toe. De kleine omzet is blijkbaar vaak een onoverkoombaar beletsel voor rationalisatie en aanpassing van de kostprijs. Toch zijn er ook onder de kleine ondernemingen enkele met een behoorlijke rentabiliteit, zoodat

de mogelijkheid dus altijd voor het kleine bedrijf nog bestaat, om tot een redelijke uitkomst te komen.

Over de verhouding van tarief en kostprijs geeft de statistische analyse weinig uitsluitel, al wordt een leerrijk staatje opgenomen van een 14-tal ondernemingen, waarbij de omzet verdeeld is in particuliere- en partijen wasch. De ondernemingen met een klein percentage massa-wasch hebben een goede opbrengst per 100 kg waschgoed, degenen echter die een hoog percentage massa-wasch hebben, blijken een zeer lage opbrengst te vertoonen.

Wij willen besluiten met een opmerking over het zeer leerzame hoofdstuk over de Expeditiekosten. Sterk komt bij vele bedrijven de duurte der expeditiekosten (incl. loon) tot uiting, die ca. 14% van elke f 100 omzet uitmaken.

Wanneer wij dit boekje moeten beoordeelen, dan zouden wij willen zeggen, dat het inderdaad de leiders van de waschindustrie een inzicht verschaft in de toestand van het bedrijf²⁾, dat het zeker ook een middel vormt om het individuele bedrijf te vergelijken met de andere bedrijven, zonder dat iemands naam of zakelijk geheim wordt prijsgegeven. Het is duidelijk dat beide doeleinden van groot belang zijn en dat ook de bedrijfsleider aanwijzingen kan putten uit deze statistische analyse, die hem van dienst zullen zijn. Evenwel nu begint het pas. De bedrijfsleider moet daarna nagaan op welke gebieden hij zwak ligt. Een voorbeeld: Hoe staat het met *zijn* gemiddelde opbrengst? Hoe moet hij het verband zien tusschen tarief en kostprijs? Een ander voorbeeld: Hoe staat het met *zijn* expeditiekosten? Welke gemeenten kan hij bewerken en welke niet? Op deze en soortgelijke bedrijfsvragen geeft de statistiek geen antwoord, en waarschijnlijk wel terecht. Zij wil slechts aanwijzingen geven. Maar wanneer het instituut de waschindustrieelen inderdaad wil helpen, dan moet men het niet bij deze aanwijzingen laten, maar tevens voorlichting verstrekken op het gebied van prijs- en tariefpolitiek, van werkingssfeer en klantenkring, van bedrijfsrationalisatie, in één woord op het gebied van de eigenlijke bedrijfsorganisatie.

Mijn conclusie is, dat deze statistiek over de uitkomsten van het wasserijbedrijf inderdaad nuttig en practisch is, dat zij het terrein verkent en aangeeft waar de problemen van de waschindustrieelen liggen, maar bovenal dat het nu zaak is deze problemen zelf bij de kop te pakken. Het instituut kan hierbij helpen door dit boekje te doen volgen door een ander, waarin deze vragen op constructieve wijze behandeld worden.

Dr. J. G. STRIDIRON.

* *

„Beknopte Belastinggids”, samengesteld door Dr. M. J. H. Smeets (Inspecteur der Directe Belastingen, Invoerrechten en Accijnzen aan het Departement van Financiën te 's-Gravenhage) en J. H. Meihuizen (Inspecteur der Registratie en Domeinen te Groningen). 4e druk.

De 1e druk van dit werkje dateert van 1928. Het feit, dat thans de 4e druk verschijnt, wijst er wel op, dat het in de praktijk goed voldoet. De beknopte wijze, waarop de verschillende belastingwetten worden behandeld, alsmede het verstrekken van verschillende tarieven, maken, dat de niet-deskundige op belastinggebied zich gemakkelijk van de voornaamste wettelijke bepalingen op de hoogte kan stellen en zich de noodige gegevens voor de vaststelling van belastingbedragen kan verschaffen.

In dezen 4en druk zijn wijzigingen en aanvullingen aangebracht voor zoover veranderingen in de belastingwetten dit

²⁾ Wel zijn wij van meening, dat een enkele eenvoudige graphiek de analyse meer had doen spreken, en de conclusies had onderstreept.

noodzakelijk maakten. De nieuwe druk is dus in overeenstemming gebracht met de thans bestaande belastingwetten en zal voor velen weder een gids op belastinggebied kunnen zijn.

A. N.

VRAGENBUS

Vragen omtrent onderwerpen, die voor den accountant in de uitoefening van zijn beroep van belang kunnen zijn, kunnen worden ingezonden bij den Secretaris van de Redactie.

De Redactie is bereid, om de grenzen waarbinnen de vragen, die voor beantwoording in aanmerking komen, vallen, zoo ruim mogelijk te stellen, zoodat zoowel die van juridischen, als die van bedrijfshuishoudkundigen aard daar binnen vallen, mits de vragen slechts blijven binnen het gebied, dat het blad dienen wil.

De beantwoording geschiedt door één der medewerkers of redactieleden individueel, zoodat de antwoorden niet mogen worden geacht steeds de meening der Redactie in haar geheel weer te geven.

Strekking ener accountantsverklaring

Vraag:

In een accountantsrapport van een fabriekszaak (geen massa-productie) komt de volgende accountants-verklaring voor: „Ondergetekenden verklaren, dat zij de boekhouding der N.V. over het jaar hebben gecontroleerd en accoord bevonden. In verband met dit onderzoek verklaren zij tevens, dat achterstaande balans per en resultatenrekening over het jaar in aansluiting en overeenstemming zijn met die boekhouding en dat deze bescheiden de toestand der zaak en de behaalde resultaten zo goed mogelijk weergeven.”

Accountant A meent, dat uit deze verklaring slechts mag worden afgeleid, dat de verrichte accountantsecontrole een formele controle is geweest van alles wat tot de *boekhouding* in engere zin behoort. De controle op het productieproces door middel van de kostprijsberekening is hierbij uitgeschakeld, doordat in de verklaring alleen gesproken wordt over boekhouding. Ook de interne fabrieksadministratie als loonadministratie en magazijnadministratie kan buiten de controle gebleven zijn, temeer daar deze in de opdracht uitdrukkelijk van controle was uitgesloten. Materiële voorraadecontrole door den accountant behoeft niet te hebben plaats gehad.

Accountant B is daarentegen van mening, dat de bewoordingen der verklaring de indruk wekken, dat er een volledige (formele en materiële) accountantsecontrole is verricht, waarbij het verband met de kostprijsadministratie niet is gemist kunnen worden. Als deze bij de opdracht was uitgesloten, dan had zulks uit de verklaring moeten blijken. Doch de certificerende accountant heeft de externe en interne goederenbeweging in een sluitende keten van controlemaatregelen (middels totalencontroles, verbandsecontrole met aansluiting op technische normen en voorraadopname als sluitstuk) moeten kunnen omvatten, wilde hij tot de verklaring zonder voorbehoud komen, dat de resultaten en de toestand der zaak zo goed mogelijk in de jaarrekening zijn weergegeven. Dat de jaarrekening niet was ondertekend en het rapport met verklaring niet voor publicatie bestemd was, maakt hierbij geen verschil.

Wat is in deze Uwe mening?

B.

Antwoord:

Het gestelde geval is mij niet duidelijk. De inzender zegt,

dat de verklaring voorkomt in een accountantsrapport. Indien dit geen sehrijffout is, indien dus b.v. niet bedoeld is dat de verklaring voorkomt in een jaarverslag, ben ik in het onzekere omtrent de betekenis der verklaring naast het rapport en de daarin vervatte mededelingen. Ik geef mijn antwoord in de veronderstelling, dat het oordeel gevraagd wordt over de verklaring op zich zelve. Voorts vermeldt de vraag niet, of de accountant lid is van het N. I. v. A.; ik neem aan, dat zulks het geval is.

Ik ben van oordeel, dat de verklaring het vertrouwen wekt, dat een volledige controle is verricht, als bedoeld door B. Ware het anders dan zou althans uit een voorbehoud moeten blijken, dat zulks niet het geval is geweest; het Reglement van Arbeid laat te dien aanzien geen twijfel. Zelfs meen ik, dat een opvatting van den rapporterende accountant als bedoeld door A niet toelaatbaar zou zijn, omdat een louter formele controle geen zin heeft.

Th. L. Jr.

ACCOUNTANTS-CONGRES TE ROME

Wij vernemen, dat het Congres, waaromtrent wij in het vorige nummer een mededeeling opnamen, is uitgesteld tot het najaar; het zal worden gehouden op 23, 24 en 25 September. Het comité deelt zulks mede met de motiveering, dat men aldus hoopt een grootere opkomst van buitenlandse congres-deelnemers mogelijk te maken. Ook wordt het daardoor mogelijk een langeren termijn voor de indiening van rapporten te stellen; deze kunnen tot 31 Juli worden ingezonden.

Het doet ons genoeg, dat het Comité eindelijk blijk geeft van eenig begrip voor hetgeen de organisatoren van een internationaal congres jegens het buitenland verplicht zijn. Maar bevredigd zijn wij geenszins. Van overleg met het buitenland is geen sprake geweest; waarom zou het buitenland zich dan voor dit congres interesseren? Red.

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT-LITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Red.: Mej. Dr. R. PHILIPS en Drs. G. L. GROENEVELD
voor bedrijfseconomie en J. P. DE HAAN en
J. C. SPANGENBERG voor accountancy

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

Kan de accountant zich uit hoofde van zijn beroep verschoonen van het afleggen van getuigenis?

Branbergen, Mr. Th. W. met naschrift van L. v. Essen Lzn. — Naar aanleiding van het prae-advies van den Heer L. van Essen over „Het Beroepsgeheim van den accountant” behandelt schrijver uitvoerig of dit beroepsgeheim het recht medebrengt zich van het afleggen van getuigenis voor den rechter te verschoonen.

A II 1

*Maandblad voor Accountancy en Bedrijfs-
huishoudkunde Dec. 1936*

Accountants' working papers

Redactie — Besproken wordt of de accountant zijn controle-dossier aan zijn opvolger moet afstaan.

A II 1

The Accountant 5 Dec. 1936

New practitioners and clients of former employers

Redactie — Besproken wordt of het den accountant, die zich zelfstandig vestigt, geoorloofd is in te gaan op aanbiedingen van cliënten van zijn vroegere werkgever (collega).

A II 1

The Accountant 14 Nov. 1936